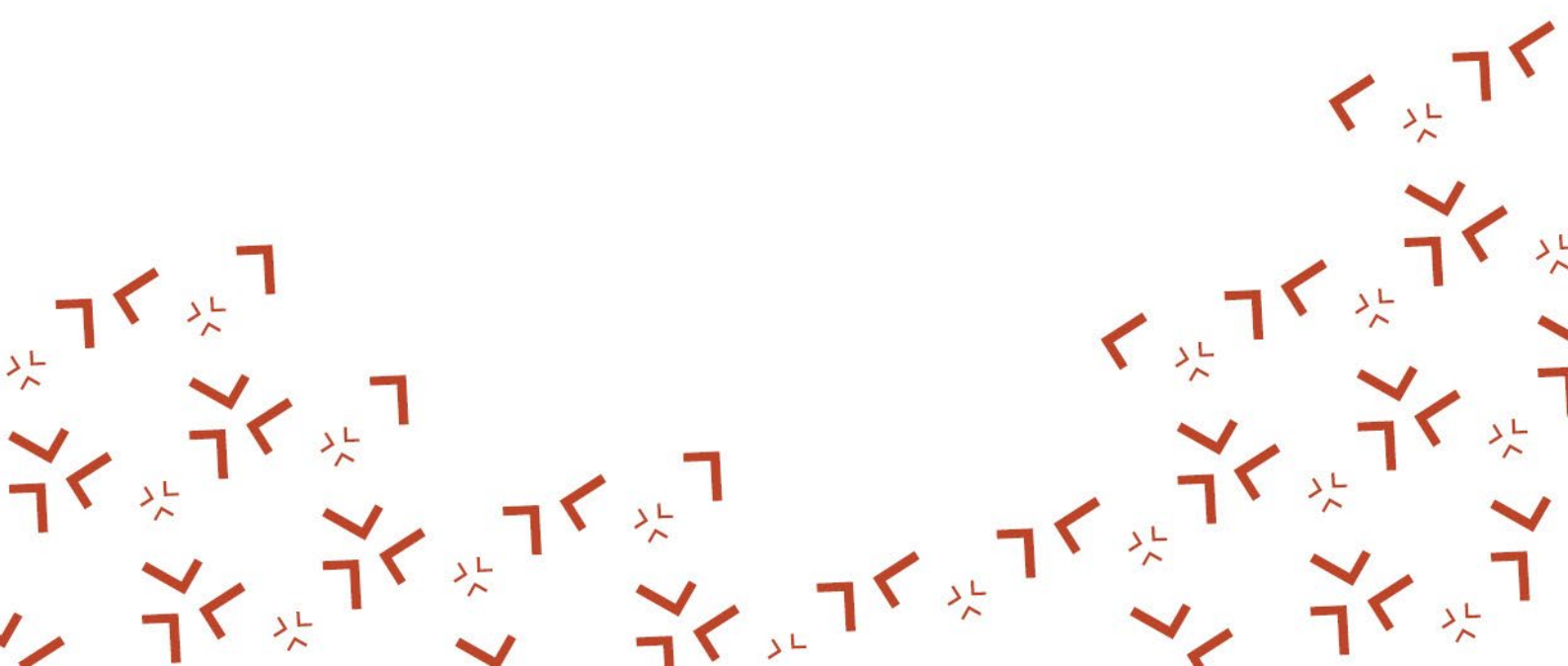

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Rasi, P., Vuojärvi, H., Rivinen, S., Ahokumpu, T. & Elo, S. 2022. Lisää aikuisten ja ikääntyvien digitaitojen ohjaajia Lappiin. Lapin Kansa. 15.1.2022, 36.

Lisää aikuisten ja ikääntyvien digitaitojen ohjaajia Lappiin

ALAKERTA

Mediassa on käyty keskustelua ikääntyvien digisyrjäytymisestä, tuoreena esimerkkinä Leena Jääskeläisen Lapin Kansassa julkaistu mielipidekirjoitus ”Ikääntyneet syrjäytetty tietoyhteiskunnassa” (18.12.2021).

Puheenvuoroissa esiin tuodut huolet ikääntyvien digisyrjäytymisestä eivät ole tuulesta temmattuja, vaikka samanaikaisesti on hyvä korostaa, että ikääntyvät ovat digitaidoiltaan moninainen ikäryhmä.

Tilastokeskuksen vuonna 2021 toteuttama väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttöä mittaava kysely kertoo, että 75-89 -vuotiaista 36 prosenttia ei ole koskaan käyttänyt nettiä.

Tuore tutkimus Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) puolestaan osoittaa, että 85 prosenttia koko väestöstä arvioi netin käytön osaamisensa hyväksi, kun vastaava osuus 70-vuotiailla on noin 60 prosenttia ja tätä vanhemmilla vielä alhaisempi.

THL:n tutkimuksen mukaan sähköistä asiointia koskevien huolien kokeminen on yleistä. Lisäksi viidennes väestöstä kokee tarvitsevänsä opastusta sosiaali- ja terveydenhuollon digipalveluiden käyttöön.

IKÄÄNTYVIEN digitaitojen tukeminen on kaikkien tehtävä. Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteisessä OdigO-hankkeessa digisyrjäytymisen haasteeseen pyritään vastaamaan ohjausosaamista lisäämällä.

Tavoitteena on kohentaa aikuisten ja ikääntyvien parissa toimivien lappilaisten korkeakouluopiskelijoiden ja asiantuntijoiden ammatillista osaamista siten, että he osaisivat entistä paremmin ohjata ja tukea aikuisten ja ikääntyvien digitaitoja.

**Kaikki eivät syystä tai toisesta halua, jaksaa tai pysty käyttämään tarjottuja palveluita toimintakyvyn, terveyden tai muistin heikkene-
misen vuoksi.**

DIGITAILOT ovat paljon muutakin kuin laitteiden ja sovellusten teknisiä käyttötaitoja. Laajasti ymmärrettynä digitaidot tarkoittavat kykyä saavuttaa, ymmärtää ja arvioida digitaalista informaatiota; viestiä, tehdä yhteistyötä, edistää terveyttä, turvallisuutta, hyvinvointia ja osallisuutta digitaalisissa ympäristöissä; sekä tuottaa digitaalisia sisältöjä.

Edistyneisiin digitaalisiin kouluihin liittyy myös taitoa auttaa muita digitaalisiin liittyvissä kysymyksissä.

PUUTTEELLISET digitaidot ovat yksi syy olla käyttämättä digipalveluita, mutta eivät suinkaan ainoa. Kaikki eivät syystä tai toisesta halua, jaksaa tai pysty käyttämään tarjottuja palveluita toimintakyvyn, terveyden tai muistin heikkene-
misen vuoksi.

Vastuuta digipalveluiden käytöstä ei voi säilyttää vain ikääntyville itselleen.

Suunnittelijoilla on vastuu siitä, että digisisällöt ja -palvelut ovat käyttäjä- ja ikäystävällisiä myös aikuisille ja ikääntyville.

Myös digipalveluille vaihtoehtoisia palvelumuotoja tarvitaan. Digipalveluita tarvitsevat erityisesti harvaanasuttujen seutujen aikuiset ja ikääntyvät - miten varmistetaan riittävä tuki myös heille?

Digitaalisten palvelujen tarjoajilta edellytetään kasvavassa määrin osaamista myös tuen, ohjauksen ja koulutuksen tarjoamiseen. Ohjausosaamisesta on muodostumassa kilpailuvaltti niin palveluiden ja tuotteiden tarjoajille kuin

ammattilaisillekin.

Julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla työskentelevillä asiantuntijoilla sekä aikuisten ja ikääntyvien lähipiirillä on keskeinen vastuu tuen tarjoamisessa niille, joiden digitaidot eivät ole riittäviä.

LAPIN korkeakoulujen yhteisen OdigO-hankkeen voimin vahvistetaan aikuisten ja ikääntyvien parissa toimivien lappilaisten korkeakouluopiskelijoiden ja asiantuntijoiden digitaitojen ohjausosaamista monin tavoin.

Parhaillaan on käynnissä uusi digitaitojen ohjaamiseen keskittyvä moniammatillinen verkko-opintojakso ”Aikuisten ja ikääntyvien digitaitojen ohjaaminen”. Maksuton opintojakso toteutetaan toisen kerran syksyllä 2022 ja se on avoin kaikille kiinnostuneille Avoimen

Suunnittelijoilla on vastuu siitä, että digisisällöt ja -palvelut ovat käyttäjä- ja ikäystävällisiä myös aikuisille ja ikääntyville.

yliopiston kautta.

Verkkovälitteisenä on saatavilla myös aikuisten ja ikääntyvien parissa toimiville kasvatusta, sosiaali- ja terveys- sekä kulttuurialan asiantuntijoille suunnattu webinaarisarja.

Aiheina ovat digitaidot ja niiden ohjaaminen, asiakkaan kohtaaminen, pelillisuus, yksityisyydensuoja ja ohjaussuhteissa, digipalveluiden käyttäjien kokemukset ja kentän kuulumiset.

Webinaareihin voi ilmoittautua mukaan OdigO-hankkeen nettisivuilla. Sosiaalisen median kanavilla hankkeen toiminta näkyy lyhyinä infovideoina, jotka on suunnattu niin lappilaiselle kuin valtakunnalliselle suurelle yleisölle.

HANKKEEN AIKANA koulutamme myös Lapin korkeakoulukonsernin opetushenkilöstöä. Teemana on verkko-opetuksen laadukas toteuttaminen moniammatillisena yliopiston, ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyönä.

Digisyrjäytyminen vaatii toimintaa ja laajaa moniammatillista yhteistyötä poliittisilta päättäjiltä, digipalveluiden suunnittelijoilta ja tarjoajilta, koulutusorganisaatioilta ja tutkijoilta, kolmannelta sektorilta, aikuisilta ja ikääntyviltä itseltään sekä heidän läheisiltään.

Tässä kirjoituksessa kuvasimme, mitä Lapin alueen korkeakouluisa tehdään digiosallisuuden hyväksi työkaluilla, joita meillä on käytössämme.

PÄIVI RASI,

apulaisprofessori

HANNA VUOJÄRVI,

yliopistonlehtori

SUSANNA RIVINEN

projektipäällikkö

TUULA AHOKUMPU

lehtori

SATU ELO

yliopettaja

Kirjoittajat työskentelevät Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Media Education Hubissa sekä Lapin ammattikorkeakoulun terveysalan ja vanhustyön koulutuksissa. Kirjoitus kytkeytyy ”OdigO – Osaavia aikuisten ja ikääntyvien digitaitojen ohjaajia Lappiin”-hankkeeseen. Hanketta rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (2021-2023). Hanketta toteuttavat monialaisessa ja -ammattillisessa yhteistyössä Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu. <https://www.ulapland.fi/odigo>